

Форма здобуття освіти				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття			Залік	Екзамен
Денна	2	3	150/5	52	26	-	26	-	98	-	-	+
2. Викладачі												
Прізвище, ім'я, по батькові		Стецула Надія Осипівна										
Посада		кандидат біологічних наук, доцент										
E-mail:		n.stetsula@gmail.com										
Тел.:		+38 067 8483361										
3. Характеристика навчальної дисципліни												
Результати навчання	Очікуваними результатами є оволодіння студентами концептуальними основами та особливостями застосування сучасних технологій навчання географії; педагогічними технологіями навчання географії, спрямовані на організацію та управління пізнавальною діяльністю учнів; педагогічними технологіями, спрямованими на активізацію та інтенсифікацію навчально-пізнавальної діяльності учнів педагогічними технологіями, спрямованими на розвиток мислення учнів. Вміти використовувати сучасні освітні та інформаційно-комунікативні технології у викладанні географії в школі. Адаптувати теоретичні та практичні позиції сучасної дидактики у відповідності до особливостей процесу навчання географії.											
Мета навчання	Метою продовжити ознайомлення студентів з теоретичними та методологічними основами сучасної методики викладання географії, зокрема з суттю, класифікаціями, концептуальними основами та методичними особливостями застосування сучасних освітніх технологій у викладанні географії; продовжити розвивати творче методичне мислення та первинні методичні уміння, які формують основу фахової та педагогічної майстерності та забезпечують творчий підхід до виконання функцій вчителя географії.											
Компетентності	<p>Програмні компетентності</p> <p>При вивченні навчальної дисципліни студенти повинні оволодіти загальними компетентностями:</p> <p>Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>Здатність приймати обґрунтовані рішення, розробляти та управляти проектами.</p> <p>Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.</p> <p>Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.</p> <p>фаховими компетентностями:</p> <p>Здатність здійснювати аналіз педагогічної діяльності вчителя, формувати власний стиль професійної діяльності.</p> <p>Здатність фахово здійснювати педагогічну діяльність у закладах освіти, володіти формами і методами та інноваційними освітніми технологіями навчання.</p> <p>Здатність до аналізу та використання методичної, нормативної, адміністративно-правової документації у професійній педагогічній діяльності.</p> <p>Здатність до організації продуктивної самоосвіти та презентації власних професійних здобутків.</p> <p>Здатність реалізовувати краєзнавчий підхід на уроках географії, у позакласній та позашкільній діяльності.</p>											

Результати навчання	<p>Згідно освітньої програми програмними результатами навчання є здатність студентів:</p> <p>Аналізувати загальні закономірності освітнього процесу та особливості педагогічної діяльності в контексті освітніх реформ.</p> <p>Розуміти особливості та досягнення сучасної географічної та освітніх наук.</p> <p>Формувати власний стиль педагогічної діяльності та моделювати перспективи професійного зростання.</p> <p>Здійснювати педагогічну діяльність у навчальних закладах, володіти засобами, формами, методами та інноваційними освітніми технологіями навчання учнів, впроваджувати та адаптувати наукові знання у процесі професійної діяльності.</p>
Пререквізити дисципліни	<p>Вивчення курсу «Методика позашкільного та позакласного навчання географії» спирається на знання студентів, які вони отримали під час вивчення психології, педагогіки, географії материків і океанів, суспільної географії, політичної географії, конструктивної географії, географічного краєзнавства, географії України, картографії з основами топографії, методики навчання географії у закладах середньої освіти.</p>
Постреквізити дисципліни	<p>Вивчення дисципліни необхідне для розвитку загальних громадянських та професійних компетентностей майбутнього вчителя географії.</p>

4. Програма дисципліни

Педагогічні технології навчання географії, спрямовані на організацію та управління пізнавальною діяльністю учнів.

Навчальні технології, їхні види та моделі навчання у географічній освіті. Структурні частини навчальної технології: концептуальна основа, конкретизація запланованого результату, модель навчання, алгоритм навчальної діяльності, наскрізна діагностика, контроль і корекція поточних і підсумкових результатів. Критерії технологічності: актуальність, результативність, цілеспрямованість, системність, наявність інваріантного механізму реалізації методичної моделі навчання, відтворюваність. Навчальні технології як основа творчої діяльності вчителя. Різноманітність навчальних технологій.

Технології пояснювально-ілюстративного, програмованого навчання. Традиційні технології навчання географії. Технологія пояснювально-ілюстративного навчання: суть, переваги, недоліки, особливості методики застосування. Технологія програмованого навчання.

Технологія диференційованого навчання. Диференційоване навчання. Види диференціації. Зовнішня (профільна) та внутрішня (рівнева) диференціація. Передумови диференційованого підходу у навчанні. Особливості методики проведення уроку з географії у системі диференційованого навчання. Формування прийомів навчальної діяльності під час диференційованого навчання. Технологія формування навчальної діяльності учнів.

Технологія групової діяльності учнів на уроках географії. Групова робота як різновид колективної форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Види групової роботи. Способи формування груп. Методичні особливості застосування групової роботи на уроках географії. Переваги групової роботи. Складнощі в організації групової роботи на уроках географії.

Педагогічні технології, спрямовані на активізацію та інтенсифікацію навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Технологія навчально-ігрової діяльності. Географічна дидактична гра як одна з провідних організаційних форм сучасного педагогічного процесу. Компоненти навчальної гри: ігрова задумка, правила гри, ігрові дії, пізнавальний зміст гри, обладнання гри, результат гри. Класифікація ігор за ігровою методикою: предметні, сюжетні, рольові, ділові, імітаційні, драматизаційні. Технологія підготування і проведення на уроках географії різноманітних навчальних ігор: сюжетно-рольових (імітаційних), настільних, комп'ютерних. Методика проведення навчальної гри.

Технологія застосування структурно-логічних графічних сигналів. Структурно-логічні схеми як засіб абстрактної наочності. Опорні конспекти. Технологія комунікативно-діалогової

діяльності. Технологія перспективно-випереджаючого навчання. Технологія сугестивного навчання.

Технологія інтерактивного навчання. Інтерактивні технології як спосіб формування різних компетентностей учнів. Суть інтерактивного навчання. Організація інтерактивного навчання. Інтерактивні прийоми та їх застосування на різних етапах уроку. Класифікація інтерактивних технологій за метою уроку та формою організації навчальної діяльності учнів. Технології кооперативного навчання на уроках географії. Технології колективно-групового навчання. Технології ситуативного моделювання. Технології опрацювання дискусійних питань. Діяльність учителя під час організації інтерактивного навчання: для ефективного навчання та для контролю за ходом навчання. Орієнтовна структура уроку із застосуванням інтерактивного навчання.

Модульно-рейтингова технологія. Модульне навчання географії. Зовнішні форми організації навчання на основі модулів. Технологія модульного навчання. Модульна система навчання. Модуль (модульний блок). Модульно-рейтингова система навчання. Переваги модульної системи навчання. Етапи модульно-розвивального навчання.

Технологія проектної діяльності. Мета і завдання проектної технології навчання. Проектування в педагогіці. Метод проектів. Вимоги до застосування методу проектів. Переваги методу проектів. Поняття «навчальний проект». Вимоги до навчального проекту. Типи проектів за змістом та характером діяльності учнів, за характером контактів, за кількістю учасників, за тривалістю проведення. Робота над проектом (проектна діяльність): головні умови та алгоритм. Портфолію та план проекту. Представлення результатів роботи над проектом.

Інформаційно-комп'ютерні технології навчання географії. Напрямки застосування інформаційнокомп'ютерних технологій в процесі навчання географії. Можливості та переваги ІКТ в процесі навчання географії. Поняття «електронні засоби навчання». Напрямки використання електронних засобів на уроках географії. Комп'ютер як засіб навчання географії. Можливості, переваги та проблеми при застосуванні комп'ютера як засобу навчання географії. Мультимедійні технології у викладанні географії. Дидактичні можливості інтерактивних мультимедійних дошок. Електронні презентації у викладанні географії. Вимоги до навчальних презентацій. Інтерактивні засоби. Електронні навчальні програми на уроках географії. Види електронних навчальних програм за функціональним призначенням. Характеристики електронних навчальних програм. Структура електронної програми. Методичні вказівки до застосування електронних навчальних програм. Електронний підручник в процесі навчання географії. Електронні атласи та віртуальні глобуси у викладанні географії. Пакет Microsoft Office при підготовці та проведенні уроків географії

Педагогічні технології, спрямовані на розвиток мислення учнів.

Технологія проблемного навчання. Навчальна проблема. Навчальна проблемна ситуація. Види проблемних запитань з географії. Особливості методики проведення уроку з географії у системі проблемного навчання. Етапи реалізації проблемного навчання. Постановка і вирішення навчальної проблеми.

Технологія особистісно-діяльнісного навчання. Особистісно-орієнтований та компетентісний підходи у викладанні географії. Недоліки традиційної системи навчання. Компетентісний підхід у викладанні географії, його сутність та основні складові. Поняття «компетентність» та «компетенція». Види компетентностей: (соціальні, комунікативні, інформаційні, полікультурні, продуктивної творчої праці, саморозвитку та самоконтролю).

Технологія формування критичного мислення. Технологія розвитку критичного мислення учнів на уроках географії: суть, мета, завдання. Поняття «критичне мислення». Характерні риси критичного мислення. Параметри критичного мислення. Методи і прийоми розвитку критичного мислення.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Освітні технології: суть та класифікації.
2. Традиційні технології навчання географії. Технології пояснювальноїлюстративного та диференційованого навчання.
3. Технологія групової діяльності учнів на уроках географії.
4. Технологія проблемного навчання географії.
5. Особистісно-орієнтований та компетентісний підходи у викладанні географії.
6. Методика застосування електронних засобів на уроках географії.
7. Технологія проектної діяльності учнів. Робота над проектом. Портфолію та план проекту.

8. Технологія проектної діяльності учнів. Представлення результатів роботи над проектом.
9. Технології інтерактивного навчання на уроках географії. Технології кооперативного та колективно-групового навчання.
10. Технології інтерактивного навчання на уроках географії. Технології ситуативного моделювання та опрацювання дискусійних питань.
11. Технології диференційованого навчання та групової навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії.
12. Методика застосування елементів технології розвитку критичного мислення учнів в процесі навчання географії.
13. Технологія модульного навчання

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студента з дисципліни містить: опрацювання теоретичного матеріалу; виконання завдань згідно з переліком компетенцій, що формуються у межах кожної теми навчальної програми; підготовку до контрольної роботи, підготовку до семестрового екзамену.

- Проаналізуйте історію виникнення технологій навчання.
- Охарактеризувати освітні технології як основа творчої діяльності вчителя.
- Розробіть різнорівневі домашні завдання з географії.
- Опишіть способи створення проблемних ситуацій на уроках географії.
- Опишіть групову роботу як різновид колективної форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
- Розробіть проблемний урок географії: мета, завдання, структура та методика проведення.
- З'ясуйте роль інноваційного процесу в освіті та його логіку.
- Охарактеризуйте інноваційний потенціал педагога. Критерії наявності у педагога інноваційного потенціалу.
- Проаналізуйте особистісно-орієнтований підхід у викладанні географії.
- Опишіть компетентісний підхід у викладанні географії, його сутність та основні складові.
- Зясуйте дидактичні можливості інтерактивних мультимедійних дошок
- Розробіть портфоліо і плану проекту. Оформіть вашу розробку у формі презентації.
- Розробіть учнівську презентацію з результатами роботи над проектом. Оформіть вашу розробку згідно вимог та проведіть його презентацію.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

Аудиторія № ____, навчальний корпус № ____, вул. Т.Шевченка, 23 (Дистанційне навчання)

Технічне забезпечення та програмне забезпечення навчальної дисципліни: мультимедійне обладнання.

6.

Інформація про консультації

Консультації, за потреби, проводяться в час, узгоджений із викладачем.

7. Система оцінювання

Контроль знань студентів здійснюється під час відповідей на практичних заняттях, написання контрольної роботи, співбесіди з лектором. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Засвоєння студентами теоретичного матеріалу з дисципліни перевіряється шляхом оцінювання на практичних заняттях, контрольною роботою, співбесідою з лектором та екзаменом.

Розподіл 100 балів між видами робіт

Форма контролю	Кількість балів	Екзамен
Оцінювання на практичних заняттях	40	100
Контрольна робота	30	
Співбесіда з лектором	30	
Всього балів	100	
Коефіцієнт погодження	0,6	0,4

Поточна успішність (max = 100) складається з балів, отриманих на *практичних заняттях* (40

балів), виконаної *контрольної роботи* (30 балів), *співбесіди з лектором* (30 балів), помножених на коефіцієнт погодження 0,6.

При оцінюванні на практичних заняттях (**40 балів**) враховуються: повнота виконання завдань; правильність та якість виконання завдань; наявність висновків; акуратність в оформленні та усні відповіді: рівень осмислення навчального матеріалу; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення.

Оцінювання практичних робіт проводиться за чотирьохбальною шкалою (наприклад, оцінками «5», «4», «3», «2»). Загальний бал на практичних заняттях обчислюється за формулою:

$$x = \frac{A \times K}{n \times 5}$$

де x – кількість балів за поточну успішність; A – сума усіх поточних оцінок за чотирьохбальною шкалою при вивченні дисципліни, включаючи оцінки „2”; n – кількість поточних оцінок (не менше шести), якщо $n < 6$, то загальний бал за оцінювання на практичних заняттях = 0; K – кількість балів, відведених на поточний контроль; (A/n) – середня оцінка поточного контролю.

Контрольна робота (**30 балів**) передбачає виконання теоретичних та практичних завдань з навчальної дисципліни. Сумарна кількість балів, виділених на оцінку контрольної роботи виводиться шляхом оцінки якості виконаних завдань, що включає: повноту розкриття питання, його практичну спрямованість та можливість застосувати під час розробки конспекту уроку.

При оцінюванні співбесіди з лектором (**30 балів**) враховується рівень осмислення навчального матеріалу; рівень сформованості теоретичних знань і практичних вмінь; повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення; використання додаткової літератури; порівняння, зв'язок з практикою, наявність висновків.

Екзаменаційна оцінка складається з двох показників: відповіді на питання екзаменаційного білету ($\max=100$ балів) та коефіцієнту погодження – 0,4. Відтак, максимально можлива сума балів отриманих на екзамені становить 40 балів ($100 \times 0,4 = 40$).

Отже, сумарна кількість балів з дисципліни загалом становить 100 балів, із яких максимум 60 балів – поточна успішність та 40 – екзаменаційна.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни виставляється за результатами поточного контролю та екзамену. Результати як поточного так і підсумкового контролю оцінюються за 100-бальною шкалою кожен з коефіцієнтами погодження за формулою:

$$S_{\text{сум}} = 0,6 * S_{\text{пот}} + 0,4 * S_{\text{еке}}$$

де $S_{\text{пот}}$ – кількість балів за поточний контроль у семестрі,

$S_{\text{еке}}$ – кількість балів за підсумковий контроль (екзамен).

Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

Екзамен за талоном №2 і перед комісією проводиться в письмовій формі з оцінюванням за стобальною шкалою.

8. Політика дисципліни

Студент зобов'язаний відвідувати заняття, самостійно виконувати всі види роботи. Якщо студент з поважних причин не зміг вчасно відвідувати заняття і виконувати згідно плану завдання, тоді він, у індивідуальному порядку та в погоджений з викладачем час, виконує і здає підготовлені завдання, що охоплюють матеріал пропущених тем.

Студент дотримується політики академічної доброчесності. Якщо викладач виявить плагіат, то не зараховує роботу.

9. Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікіна, І.О. Діброва. К. : Ніка-Центр, 2013. CD, ISBN 978-966-521-619-3. 570 с.

2. Дидактика географії : Монографія / В.М.Самойленко, О.М.Топузов, Л.П.Вішнікіна, О.Ф.Надтока, І.О.Діброва. К.: Педагогічна думка, 2014. 586 с.

3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник. К.: Академ видав, 2004. С.170-190.

4. Довгань Г. Д. Інтерактивні технології на уроках географії. Х.: Вид. група “Основа”, 2005. 128 с.

6. Загальна методика навчання географії : підручник [з грифом МОНМС України] / О.М. Топузов, В.М. Самойленко, Л.П. Вішнікіна. К. : ДНВП "Картографія", 2012. 512 с.

7. Коберник С. Методика навчання географії в школі: Навчально-методичний посібник. К.: Стафед-2, 2000. С. 7-11.

8. Коберник С.Г. Методика навчання географії в загальноосвітніх навчальних закладах : навч. посіб. / С.Г. Коберник., Р.Р. Коваленко., О.Я. Скуратович.; за ред. С.Г. Коберніка. К. : Навч. книга, 2005. 319 с.

9. Корнеєв В. П. Освітні технології в процесі вивчення географії // Географія. 2006. № 20. С.2–9.

10. Методика навчання географії материків і океанів : [навчально-методичний посібник для вчителів географії та студентів педагогічних вищих навчальних закладів] / О.М. Топузов, Т.Г. Назаренко, О.Ф. Надтока, Л.П. Вішнікіна, А.А. Шуканова, В.М. Самойленко. К. : ДНВП «Картографія», 2011.

11. Навчання географії : Понятійно-термінологічний словник (Рекомендовано МОН України як понятійно-термінологічний словник для вищих навчальних закладів (протокол засідання комісії з географії НМР МОН України від 10 червня 2014 р.)) / В.М.Самойленко, Я.Б.Олійник, Л.П.Вішнікіна, І.О.Діброва. К.: Ніка-Центр, 2014. – 352 с.

12. Освітні технології навчання: Навч.-метод. посіб. / За ред. О. М. Пехоти. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 255 с.

13. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко. За ред. О. І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 191 с.

14. Топузов О.М. Проблемне навчання географії в школі: теорія і практика : монографія / Олег Михайлович Топузов. К. : Фенікс, 2007. 304 с.

б) додаткова

15. Безуглий В. Педагогічні можливості комп'ютерних систем при вивченні фізичної географії // Рідна школа. 2000. № 12. С. 30.

16. Врублевська М. О.Секрети успішного уроку географії. – Х.: Вид. група "Основа",2005.– С. 52-110.

17. Діяльнісний підхід у викладанні географії : досвід учасників конкурсу "Учитель року" / уклад. Є.І. Науменко .- Х. : Основа , 2012 . 95 С.

18. Дудко Л.А.,Бурцев Р.В. Захист учнівської мультимедійної презентації // Географія. 2007. № 20 (96). – С.32.

19. Інтелектуальні ігри на уроках географії / Уклад. В.О.Ніколаєнко . Х. : Основа, 2011. 127 с.

20. Ісаєва Г. Інтерактивні методи навчання під час вивчення географії в школі // Географія та основи економіки в школі. 2004. № 4 С. 43-45.

в) Інформаційні ресурси

21. Офіційний сайт міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/>

22. Офіційний сайт інституту інноваційних технологій і змісту освіти. URL: <http://iitzo.gov.ua/>

23. Методичний портал. URL: <http://metodportal.net/node/581>

24. Учитель географії. URL: <http://vadilla.moy.su/>

25. Географіка. Географічний портал. URL: http://geografica.net.ua/publ/galuzi_geografiji/metodika_vikladannja_geografiji

26. Географія для всіх URL: http://geo-bav.at.ua/load/urok_geografii

27. Я иду на урок географіи. URL: <http://geo.1september.ru/urok/>

28. Я іду на урок географії URL: <http://geo-teacher.at.ua/>

Викладач _____ Надія СТЕЦУЛА
Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри екології та географії

Протокол № 2 від 15 лютого

Завідувач кафедри _____ Ірина БРИНДЗЯ
Підпис Ініціали та прізвище

